

RECENZIJE, PRIKAZI I INFORMACIJE O PUBLIKACIJAMA—REVIEWS AND INFORMATION ON PUBLICATION

Mihael PROVIĆ–Doris ŽURO (ur.): *Ivan Lukačić, kapelnik splitske katedrale. Zbornik radova međunarodnog znanstveno-umjetničkog simpozija (povodom 400. obljetnice izdanja zbirke *Sacrae cantiones*) / Ivan Lukačić, Maestro di Cappella of the Cathedral of Split, Proceedings of the international scientific-artistic symposium (On the occasion of the 400 Anniversary of the publication of *Sacrae cantiones* collection), Split: Katolička izdavačka kuća i časopis Crkva u svijetu, Katolički bogoslovni fakultet u Splitu i Umjetnička akademija u Splitu, 2022., 208 + 208 str., ISBN 978-953-8429-09-5*

Dvojezični zbornik radova s međunarodnog znanstveno-umjetničkog simpozija *Ivan Lukačić, kapelnik splitske prvostolnice povodom 400. obljetnice izdanja zbirke *Sacrae cantiones** svojevrsni je *hommage* Lukačiću kao skladatelju, franjevcu konventualcu i dugogodišnjem kapelniku splitske katedrale, ali i njegovoj čuvenoj zbirci kojom je dao izuzetno vrijedan prilog ranobaroknim glazbenim stremljenjima, čiji su moteti afirmirali svoj europski ugled uvrštavanjem u onodobne antologije J. Donfrida i J. Reiningera. Zbornik objedinjuje radove na hrvatskom i engleskom jeziku u ukupnom opsegu od po 208 stranica u svakoj od predstavljenih jezičnih inačica (engleske prijevode potpisuje Angelina Gašpar).

Radovi u zborniku podijeljeni su u tri cjeline. Prva s naslovom *Ivan Lukačić i kulturna baština splitske katedrale* obuhvaća priloge koji se tematikom oslanjaju na crkvenu ostavštinu splitske katedrale, prvenstveno na arhiv prvostolnice kao ishodišnu točku znanstvenih diskursa, a nadovezuju se na teološku sublimaciju liturgijskog značaja teksta koji skladatelj koristi kao predložak za skladanje svojih moteta. Druga cjelina sjedinjuje teme iz područja muzikologije, glazbene teorije i glazbene pedagogije, a treća donosi kratki prikaz glazbenih radionica koje su demonstrirane sudionicima međunarodnog znanstveno-umjetničkog simpozija *Ivan Lukačić, kapelnik splitske prvostolnice*. Simpozij su organizirali Katolički bogoslovni fakultet i Umjetnička akademija Sveučilišta u Splitu (<https://lukacic.smn.hr/>) u povodu 400. obljetnice izdanja zbirke *Sacrae cantiones* fra Ivana Marka Lukačića, a odvijao se u Splitu od 12. do 14. studenoga 2020. godine (u dvorani Nadbiskupskog sjemeništa i u splitskoj katedrali u kojoj je Lukačić vršio kapelničku dužnost gotovo tri desetljeća).

U uvodniku, uz kratki Lukačićev životopis, Mihael Prović podsjeća na znanstvenike istraživače koji su do sada rasvijetlili Lukačićev lik i stvaralaštvo kao i na prvi znanstveni skup posvećen Ivanu Lukačiću iz 1985. godine. Poseban naglasak stavljen je na prikaz recentnog, međunarodnog znanstveno-umjetničkog simpozija *Ivan Lukačić, kapelnik splitske prvostolnice* čiji su prilozima sabrani i priređeni u ovome zborniku. U nadi da će pothvat simpozija iz 2020., a posljedično i ovaj zbornik biti dodatni poticaj mnogima da započnu slagati nove kockice u mozaik drugih hrvatskih (crkvenih) glazbenika koji su još neotkriveni, a čije su ostavštine pohranjene u arhivima grada Splita i Splitsko-makarske nadbiskupije, Prović zaključuje svoj uredničko-uvodnički prilog.

Prvi rad u zborniku pisana je verzija plenarnoga predavanja Ennija Stipčevića (HAZU), muzikologa koji je najviše doprinio suvremenim spoznajama o Ivanu Lukačiću, ali i o pronalaženju njegove zbirke te o njezinim cjelovitim izdanjima. Svoje spoznaje Stipčević je zaokružio u dvama glavnim odlomcima: o Lukačiću i o „potrazi” za Lukačićem, tj. o povijesti istraživanja o tom značajnom glazbeniku, dajući pregled suvremenog stanja istraživanja. Stipčevićeva cjelovita zaokupljenost renesansnom i baroknom glazbom podloga je na kojoj nastaju njegove jasne interpretacije Lukačićeva stvaralaštva, ali jednako tako i društvenih prilika i utjecaja, kako onih u domaćoj sredini, tako i s centrima talijanske glazbene kulture.

Fra Ljudevit Anton Maračić iz Hrvatske provincije sv. Jeronima franjevac konventualaca, kojoj je pripadao i sam Lukačić, bio je urednik zbornika radova o Lukačiću

objavljenom 1987. g. i jedan je od vrsnih poznavatelja Lukačićeva djelovanja u toj provinciji. U radu iznosi brojne nove podatke o Lukačićevu radu prema arhivskom gradivu Hrvatske provincije sv. Jeronima franjevac konventualaca u Zagrebu – građe koju je obradio i objavio u dvama svescima – *Provincijski povijesni arhiv. Arhivsko gradivo povijesnog dijela Provincijskog arhiva (1539.–1827.)*, sv. 1–2, Zagreb, 2015. Građu je izložio u šest poglavlja: 1. Arhivski zapisi o fra Ivanu Lukačiću; 2. Problematični fratri (gdje Lukačić sudjeluje u postupcima koji su se vodili nad franjevcima neprimjerena ponašanja); 3. Uspon u službama; 4. Marellijeva osporavanja (i prigovori na Lukačićeve izbore i postupke); 5. Gvardijanske muke i brige; 6. Provincijski kapituli i kongregacije. Glazbenicima je svakako najzanimljivija potvrda o susretima „afirmiranih fratara glazbenika, PBacc. Gabrijela Pulitija iz Montepulciana, u Istarskoj kustodiji i PBacc. Bonaventure Rinaldija iz Krka, u Rapskoj kustodiji” s Ivanom Lukačićem prigodom različitih Provincijskih susreta. Gotovo je sigurno da su ovi glazbenici u spomenutim prigodama zajednički muzicirali prenoseći i razmjenjujući ideje, utjecaje, ukuse, estetička strujanja i orijentacije i na istočnoj obali Jadrana.

Isječke iz ostavštine Glazbenog arhiva splitske katedrale, kao dijela Nadbiskupskog arhiva u Splitu, donose koautor don Slavko Kovačić i Ivan Balta (Nadbiskupski arhiv Split). Pored pregleda glazbene građe iz Glazbenog arhiva katedrale sv. Dujma, autori ukazuju i na druge važne zbirke u Nadbiskupskom arhivu koje otkrivaju dragocjene podatke o glazbenom životu u katedrali. Riječ je ponajprije o Kaptolskom arhivu, Fondu stare Splitske nadbiskupije, Arhivu splitske katedrale, Glazbenom arhivu Hrvatskog pjevačkog društva „Sveta Cecilija” te dijelu gradiva iz nepoznatog glazbenog arhiva iz ostavštine Ivana Boškovića. U tekstu se upućuje na Fond stare Splitske nadbiskupije u kojemu se nalazi nekoliko dokumenata upravo iz razdoblja Lukačićeva djelovanja u katedrali, a posebno su vrijedni priloženi preslici i transkripti popisa katedralnih kapelnika i orguljaša te popis članova katedralnog zbora koji je 1886. sastavio Toma Torti.

Rad don Mihaela Provića (Katolički bogoslovni fakultet u Splitu) predstavio je razdoblje druge polovine 18. stoljeća u splitskoj katedrali koje je obilježeno skladateljskim, izvođačkim i pedagoškim radom don Benedetta (Benedikta) Pellizzarija i dvojice njegovih istaknutih učenika i prvih kapelnika Splićanina: Julija Bajamontija i Ante Albertija. Prikazu života, djelovanja i opusa navedenih skladatelja prethodi uvodni povijesni pregled o splitskoj katedrali. Glazbeni arhiv splitske katedrale čuva tek nekoliko djela

koja su prethodila Pellizzarijevoj službi, tako da tek uviđom u opuse predstavljenih skladatelja zapravo otkrivamo koliko je bila opsežna i složena glazba u liturgiji u splitskoj katedrali.

Fra Domagoj Volarević (Katolički bogoslovni fakultet u Splitu) osvrnuo se na prilike liturgijske glazbe u Lukačićevu vremenu, na funkciju moteta općenito i, posebno, na pojedinačna liturgijska određenja Lukačićevih skladbi. U tabličnom prikazu donio je sve tekstove i njihove glazbeno-liturgijske forme, odnosno funkcije, ukazujući na izvore tekstova Lukačićevih moteta i tumačeći njima skladateljevu osposobljenost, ali i upućenost u teološki aspekt liturgijskih tekstova. U zaključku rada približio se izvorima dvaju tekstova do sada nepoznatoga podrijetla: za *Responde Virgo consolatrix* otkriva izvor u zbirci *Composizioni vocali sacre* u rimskoj Biblioteca nazionale centrale i prepoznaje ga kao liturgijski tekst za marijanske blagdane, a gotovo isti tekst iz *Canite et psallite* otkriva kod Orindija Bartolinija, talijanskoga redovnika i Lukačićeva suvremenika, koji je skladao svoj motet za Blagdan sv. Franje Asiškoga.

Drugi dio zbornika obuhvaća radove iz područja muzikologije, glazbene teorije, glazbene pedagogije i izvedbene prakse objedinjujući dosadašnje muzikološke spoznaje, ali i projekcije Lukačićeve glazbe na nastavi polifonije i solfeggia, uz glazbeno-analitičke spoznaje o odabranim skladbama. Potpisuju ih profesori s Odsjeka za kompoziciju i glazbenu teoriju Umjetničke akademije Sveučilišta u Splitu.

Članak Mirjane Sirišćević glazbenom analizom promatra troglasne Lukačićeve motete, koji, svaki na svoj način, svjedoče o praksi svojega vremena, razotkrivajući pritom postupke oblikovanja i glazbenoga izražavanja u Lukačićevu skladateljskom pismu. Njezin pristup počiva na analizi obrade tekstualnog predloška i na identifikaciji skladateljskih postupaka u tim obradama. U njihovu identificiranju otkrivaju se značajke renesansne i barokne glazbe, koje autorica uočava u svim sastavnicama Lukačićeve skladateljske gestike potkrjepljujući svoje zaključke glazbenim primjerima koji ilustrativno, argumentirano i sadržajno upotpunjuju tekstualnu cjelinu. U radu se ukazuje na primjere retoričkih figura na mikro i makro razini, te posebno uspoređuje forme moteta *Domine puer meus* i *Responde Virgo* s glazbeno-retoričkom interpretacijom makro forme Johana Matthesona.

Upoznavanje mladih glazbenika s Lukačićevom ostavštinom kroz intonacijsko-ritamsku problematiku donosi rad Davorke Radice, približavajući skladateljsko pismo

mladim glazbenicima kroz didaktički profiliran redosljed upoznavanja glazbe. Radica je pristupila obradi intonacijsko-ritamske problematike u dvama Lukačićevim motetima – *Cantabo Domino i Cantate Domino* iz zbirke *Sacre cantiones* – počevši s tipičnim elementima koji su razumljivi današnjem glazbeniku odgajanom na tonalitetnom *solfe-giu* te se postupno od njih približava Lukačićevoj glazbi u plemenitoj namjeri senzibiliziranja akademskih glazbenika za glazbu ranobaroknog razdoblja.

Vito Balić na temelju glazbene analize Lukačićevih moteta pronalazi formalne principe skladateljskog jezika te objedinjuje „implicitnu” teoriju prisutnu u Lukačićevoj praksi koju dovodi u vezu s „eksplicitnom” teorijom onodobnih traktata. Rad je artikuliran u dva dijela. U prvome autor obrađuje povijesni kontekst nastanka prve skladbe iz Lukačićeve zbirke *Sicut cedrus* te razmatra mogućnosti njezine izvedbe s obzirom na izvođače i liturgijsku izvedbenu praksu u katedrali. Ukazuje pritom da liturgijska funkcija Lukačićevih skladbi odgovara svetkovinama koje su se u njoj slavile. U drugom dijelu rada daje temeljiti analitički prikaz istoga moteta na temelju onodobne glazbene teorije potkrijepljen s 15 notnih primjera i vrijednim analitičkim interpretacijama. Prema dobivenim analitičkim uvidima napravljene su usporedbe sa skladbama Lukačićevih suvremenika iz kojih Balić izvlači završne zaključke o razmatranoj skladbi podastirući zaključke koji ukazuju da je Lukačićev glazbeni jezik obogaćen novijim postupcima od istoimenih skladbi njegovih prethodnika i suvremenika.

Povezujući glazbeno-analitičko promišljanje s iskustvom žive izvedbe, autorica Sara Dodig Baučić donosi neke osobitosti izvedbe Lukačićevih moteta, izdvajajući pojedine aspekte interpretacije ranobarokne prakse u suvremenom kontekstu. Rad je usmjeren na niz izvedbenih i interpretacijskih elemenata s kojima se autorica susrela u pripremama i izvedbi cjelovite Lukačićeve zbirke *Sacre cantiones* s međunarodnim ansamblom za baroknu glazbu *Musica Adriatica* u prosincu 2019. godine u splitskoj katedrali te je u svakom smislu komplementaran nosaču zvuka, pa je vrijedno izdvojiti da je dijelu naklade ovoga zbornika priložen i snimljeni CD.

Na kraju zbornika priloženi su sažeci glazbenih radionica koje su održane u okviru simpozija posvećenog Lukačiću. Sve prikaze priredila je Sara Dodig Baučić, a riječ je o radionici orguljaša Maria Penzara (Muzička akademija Zagreb) koja izdvaja spekulativne glazbeno/teološke/sociološke parametre te ih nastoji implementirati u naše suvremeno, sekularno vrijeme i podsjetiti na temelje i

ideale koji su glazbu prozvali „krovnom” među sedam slobodnih umjetnosti. Autor donosi vrijedne primjere realizacije *bassa continua* iz Lukačićevih moteta. Slijedi prikaz radionice Christine Pluhar, svestrane glazbenice i ravnateljice ansambla *L'Arpeggiata* koja razmatra umješnost pjevačke artikulacije i izvedbe ranobarokne glazbe kroz izdvojene naslove Lukačićevih moteta te, konačno, radionica čembalista, orguljaša i dirigenta Egona Mihajlovića (Akademija za glasbo Univerze v Ljubljani) o ranobaroknoj izvođačkoj praksi. Predstavljeni sažeci radionica pokazuju da su interpretativni momenti itekako dragocjeni u razumijevanju Lukačićeve glazbe te da bitno pomažu muzikolozima u formuliranju njihovih pogleda i teorijskih analiza. Stoga su ovakve umjetničko-znanstvene simbioze koje podastire i ovaj zbornik zalag budućim nadgradnjama u slaganju mozaika hrvatske glazbeno-teoretske historiografije i izvođačke prakse.

Sa željom da ovo izdanje potakne interes šireg kruga čitateljstva svojom interdisciplinarnošću i dvojezičnim oblikovanjem, ali i idejom da se o velikanima hrvatske kulturne (glazbene) prošlosti govori „glasnije” i rezonantnije, valja nam čestitati organizatorima simpozija, kao i urednicima ovog reprezentativnog, bogato opremljenog zbornika i, dakako, svim autorima koji su svojim priložima osnažili sadržajnu artikulaciju knjige upotpunjujući spoznaje o životu i djelovanju Ivana Lukačića kao nezaobilazne figure hrvatskog glazbenog baroka, ne samo unutar već i daleko izvan hrvatskih granica.

Vito BALIĆ i Ivana TOMIĆ FERIĆ